

Södertörns högskola
Rektor

Juridiska avdelningen
Christian Sjöstrand
BESLUT

2004-09-29
Reg.nr 31-906-04

Anmälan mot Södertörns högskola angående hyra av dator

Bakgrund

N N anmälde den 16 februari 2004 Södertörns högskola till Justitieombudsmannen, som i beslut den 24 februari 2004 överlämnade anmälan till Högskoleverket.

Anmälan

N N har i sin anmälan anført att Södertörns högskola tar betalt för högskoleutbildning genom att studenter antagna till utbildningsprogrammet Management med informationsteknologi (MIT-programmet) måste hyra bärbara datorer av högskolan. Han har anført bl.a. följande. Programmet förutsätter att alla studenter har en bärbar dator eftersom det ingår i pedagogiken med grupprogramvara och andra program. Problemet är att det inte finns någon möjlighet för studenter att ha egna datorer, eftersom de inte är tillåtna inom högskolans nätverk.

N N har också anført att Södertörns högskola inte besvarar e-brev och ifrågasatt om det är tillåtet för en myndighet.

Utredning

Södertörns högskola svar

Högskoleverket har skickat N Ns anmälan till Södertörns högskola för yttrande. Rektor vid högskolan har anført följande.

Datorn som arbetsverktyg

MIT-programmet bygger på en pedagogik där datorn är studentens arbetsredskap för att i huvudsak på egen hand eller tillsammans med kurskamrater tillägna sig kunskaper och färdigheter under utbildningen. Högskolan har därför i exempelvis kurskatalogen och på hemsidan lyft fram att utbildningen förutsätter att studenten har tillgång till en bärbar dator med specificerad prestanda.

För att hålla studenternas kostnad på en så låg nivå som möjligt har Södertörns högskola erbjudit studenterna att under studietiden hyra en dator med programvara och support till subventionerat pris. (Hyreskostnaden är 300 kronor per månad och de två sommarmånaderna är avgiftsfria).

BESLUT

2004-09-29

Reg.nr 31-906-04

Sid 2

Högskolan vill understryka att det aldrig ställts något krav på att studenterna ska hyra en bärbar dator av högskolan. Datorerbjudandet är i stället en service och en garanti för att alla studenter ska kunna gå utbildningen oberoende om studenten privat har tillgång till eller möjlighet att köpa en dator. I praktiken går det att genomföra utbildningen med stationära datorer och som framgår nedan finns det därigenom ett kostnadsfritt alternativ.

Högskolan vill dock framhålla det mervärde som uppstår, när studenterna hyr datorn av högskolan, genom att högskolan då kan garantera att det är licensierade programvaror som används.

Tillgång till högskolans nätverk

Eftersom upplägget inom MIT-programmet bygger på datorn som studentens arbetsredskap har ett antal grupparbetsrum utrustats speciellt för att skapa en god studiemiljö för MIT-studenterna. Dessa arbetsrum är reserverade för MIT-studenterna. Vidare är två salar med videokonferensutrustning tillgängliga för studenterna både för föreläsningar och själv/gruppstudier under dagtid. På grund av stölder har högskolan tvingats låsa dessa salar under kvällar och nätter.

I högskolans huvudbyggnad Moas båge finns det ett trådlöst nätverk som möjliggör för de studenter som hyr datorer från högskolan att koppla upp sig oberoende var de sitter.

Högskolans avtal med Sunet innebär att alla som kopplar upp sig på högskolans nätverk ska kunna identifieras. MIT-studenterna kan i dagsläget koppla upp sig mot högskolans nätverk i de salar som specialutrustats för dem, oberoende om datorn hyrs av högskolan eller är studentens privata. Denna möjlighet innebär en säkerhetsrisk för högskolan eftersom högskolan inte kan identifiera de privata datorerna. Under våren kommer högskolan att säkerställa att detta inte längre är möjligt. Biblioteket utreder för tillfället hur utlåning av nätverkskort kan organiseras. I framtiden innebär det att alla studenter på Södertörns högskola kan låna ett nätverkskort för att kunna koppla upp sig på högskolans nätverk.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis anser Södertörns högskola att ingen otillåten avgiftsbeläggning sker inom ramen för MIT-programmet. Avslutningsvis vill högskolan framhålla att det även finns ett kostnadsfritt alternativ då den programvara som krävs för att studera på MIT-programmet finns tillgänglig i en av högskolans datasalar.

N N har getts möjlighet att yttra sig över vad högskolan anfört, men har inte hörts av.

Högskoleverkets bedömning

Enligt 1 kap. 10 § högskoleförordningen (1993:100) skall utbildningen vid högskolorna vara avgiftsfri för studenterna. I skrivelse till regeringen den 16 december 2003 anförde Högskoleverket följande.

Utbildningen vid universitet och högskolor skall vara avgiftsfri. Att studenterna skall betala vissa kostnader i samband med studierna är dock klart. Det gäller bl.a. kostnader för kurslitteratur. Många gånger är det emellertid svårt att dra gränsen mellan vad högskolan skall svara för och vad

BESLUT

2004-09-29

Reg.nr 31-906-04

Sid 3

studenterna skall betala. Dessa svårigheter har ökat i och med den mångfald av utbildningar som numera finns vid universitet och högskolor och därmed sammanhängande nya typer av kostnader.

I bifogad utredning om Studenternas kostnader i samband med högskoleutbildning konstaterar Högskoleverket att det behövs förtydligande regler i högskoleförordningen för att klargöra hur gränsdragningen skall göras. Verket har utifrån regeln om avgiftsfrihet i högskoleförordningen och de fåtaliga uttalanden av regering och riksdag som gjorts på detta område, tagit fram förslag till sådana förtydligande regler. Avsikten har främst varit att tydliggöra vilka problem som finns och att visa att det är möjligt att formulera nationella regler till ledning för rättstillämpningen.

Ett utkast av utredningen har remitterats till universitet och högskolor samt Sveriges Förenade Studentkårer. Remissinstansernas svar visar att det finns en stor enighet om att förtydligande regler behövs. Högskoleverket föreslår därför att regeringen beslutar om sådana regler.

Regeringen har ännu inte vidtagit några åtgärder med anledning av verkets skrivelse. I avvaktan på regelförändringar är Högskoleverket och andra hänvisade till att försöka tolka lagstiftarens avsikt på detta område.

Södertörns högskola har anfört att det aktuella utbildningsprogrammet förutsätter att varje student har tillgång till en bärbar dator med specificerad prestanda. Samtidigt har högskolan påpekat att det är möjligt att studera vid programmet genom att använda stationära datorer som finns tillgängliga i en av högskolans datasalar. Dessa båda påståenden är motsägelsefulla. Högskoleverket utgår i det följande från att studerande vid programmet måste ha tillgång till en bärbar dator för att kunna tillgodogöra sig utbildningen. Verket ser det inte som sin uppgift att ha synpunkter på att Södertörns högskola utformat en utbildning så att ett hjälpmedel av den aktuella typen behövs.

En dator kan användas av studenterna som ett hjälpmedel och arbetsverktyg under utbildningen. Riksdagen har uttalat följande (bet. 1992/93:UbU03 s. 17).

.... Studiematerial och hjälpmedel för personligt bruk är de studerande vid statliga högskolor och universitet däremot traditionellt hänvisade till att betala själva. Om sådana produceras och tillhandahålls av högskolan, anses det tillåtet för dessa att ta betalt. Det förutsätts dock att de studerande inte är förhindrade att, om de önskar och har möjlighet till det, skaffa sig tillgång till materialet eller hjälpmedlet på annat sätt, t.ex. genom lån eller köp från tidigare studerande.

I förevarande fall är frågan om studenterna själva skall behöva införskaffa bärbara datorer som skall användas för personligt bruk. Utifrån riksdagens uttalande om "hjälpmedel för personligt bruk" bör svaret bli ja.

N N har dock anfört att studenterna inte kan använda egna bärbara datorer, eftersom de inte får kopplas in på högskolans nätverk. Södertörns högskola har i sitt yttrande hävdade att studenter med egna datorer kunnat använda högskolans nätverk, men att denna möjlighet skulle upphöra under våren 2004. I stället skulle en annan lösning för att möjliggöra användandet av egna datorer utredas. Högskoleverket utgår från att Södertörns högskola, mot bakgrund av vad riksdagen anfört om möjligheten för studenterna att själva införskaffa hjälpmedlet,

HÖGSKOLEVERKET

BESLUT

2004-09-29

Reg.nr 31-906-04

Sid 4

ser till att studenter med egna datorer kan använda dessa på samma sätt som de som hyr datorer av högskolan.

Köp av dator innebär normalt en relativt hög utgift. Södertörns högskola erbjuder studenterna att hyra datorerna för 300 kronor per månad i syfte att hålla ned deras kostnader. Grund för att kräva denna ersättning finns i 4 § första stycket 6 avgiftsförordningen (1992:191) där det anges att en myndighet får, om det är förenligt med myndighetens uppgift enligt lag, instruktion eller annan förordning, mot avgift tillhandahålla ”utrustning”. Högskoleverket har därför ingenting att invända mot högskolans agerande.

Vad gäller N Ns påstående att Södertörns högskola inte besvarat e-brev från honom, konstaterar Högskoleverket att statliga myndigheter enligt 4 § andra stycket förvaltningslagen (1986:223) skall besvara frågor från enskilda så snart som möjligt. Eftersom N N inte närmare angivit vilket e-brev som inte har besvarats, vidtar Högskoleverket inte någon åtgärd med anledning av hans påstående.

Med dessa uttalanden avslutar Högskoleverket ärendet.

På Högskoleverkets vägnar

Annica Lindblom
Chefsjurist

Christian Sjöstrand
Verksjurist

Kopia till:

N N

Riksdagens ombudsmän (dnr 691-2004)